

Н.Ә. ШЕКТІБАЕВ¹, А.Қ. ТҮРЕҚҰЛОВА², П.Қ. ӘБСАМАТ³

¹*PhD, аға оқытушы Қожа Ахмет Ясауи Атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті
(Қазақстан, Түркістан), e-mail: Nurdaulet.Shektibaev@ayu.edu.kz*

²*Қожа Ахмет Ясауи Атындағы Халықаралық қазақ-түрік университетінің докторанты,
(Қазақстан, Түркістан), e-mail: aydin.turekulova9707@mail.ru*

³*Қожа Ахмет Ясауи Атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеттің магистранты,
(Қазақстан, Түркістан), e-mail: perizatabsamat@gmail.com*

**ҮЛГЕРІМІ ТӨМЕН ОҚУШЫЛАРМЕН ЖҰМЫСТА БАЛАМАЛЫ
ӘДІСТЕМЕЛЕРДІ ҚОЛДАНУ**

Аңдатпа. Қазіргі мектепте негізгі міндеттердің бірі, оқушылардың үлгерімінің жоғары деңгейге шығуын қамтамасыз ету болып табылады және де үнемі күш-жігерді қажет етеді. Бұл мәселе физика сияқты жаратылыстану бағытындағы пәндерге қатысты. Физика сабақтарына күрделі теория ғана емес, сонымен қатар эксперименттер жүргізу, есептерді шығару кіреді.

Физика сабақтарында материалды тиімдірек игеру үшін оқушылардың жоғары концентрациясы қажет. Өкінішке орай, дәстүрлі мектепте бұл үшін әрдайым жағдай жасалмайды. Барлық оқушылардың, әсіресе артта қалғандардың назарларын аударуын қиын екенін ескере отырып, сабақтан тыс жұмыстарды өтуін қолға алуын іске асыруымыз қажет. Дәстүрлі жүйе бұл оқушылардың қажеттіліктерін қанағаттандырмауға және олардың оқуға деген ынтасын арттырмауға ықпал етпеуі мүмкін.

Бұл жұмыста физика пәні оқытуында сабақтан тыс сабақтарында баламалы оқыту әдісі ұсынылған, ол дәстүрлі оқыту жүйесіне сәтті еніп, үлгерімі төмен оқушылардың мотивациясы мен үлгерімін едәуір арттырады. Оқу үлгерімінде қиындықтары жоқ оқушылар үшін ұсынылған техника физика пәніне деген қызығушылықты одан әрі ынталандырады.

Баламалы оқыту техникасын қолдану себебі үлгерімі төмен оқушылардың физика пәнін түсінуге және оқуға деген ынтасын жетілдіруге байланысты. Бұл жұмыста артта қалған оқушыларға аса назар аударылғандықтан, баламалы әдістер физика бойынша материалдарды үйренуге және игеруге қолайлы жағдай жасауға мүмкіндік береді. Бұл технологияда дәстүрлі әдістер тиімсіз болып шыққандықтан артта қалған оқушылардың әлеуетін толық ашуға мүмкіндік беретін стандартты емес тәсілдер кеңінен қолданылады.

Бұл зерттеудің өзектілігі орта мектепте артта қалған оқушылармен жұмыс істеу әдістері мен әдістерін әзірлеу проблемасына байланысты. Қазіргі уақытта негізгі әдістер дамушы оқытумен байланысты, бірақ баламалы технологиялар барған сайын маңызды бола түсуде. Баламалы технологиялардың сабақтан тыс сабақтарда қолданудың артықшылығы-олардың дәстүрлі әдістерден асып кету қабілеті, ал артта қалған оқушылардың үлгерімін сәтті арттыру болып табылады. Заманауи үрдістер мен цифрландыруды ескере отырып, баламалы технологиялар перспективаларды уәде етеді және сыныптардағы үлгерімді арттыру мақсатында әдістерді таңдау үшін кең өрісті ұсынады.

Бұл зерттеудің мақсаты дәстүрлі мектеп жүйесіне оңай енетін мектептегі физика сабақтарында артта қалған оқушылармен жұмыс істеу үшін заманауи балама оқыту әдістерін ұсыну болып табылады.

Мақсатқа жету үшін келесі міндеттер қойылды:

Баламалы оқыту технологияларының дәстүрлі технологиялармен үйлесімділігін талдау. Дәстүрлі мектеп жүйесіне сәтті енетін және бір сабақ аясында қолдануға болатын артта

қалған оқушыларға баламалы оқыту әдістерін әзірлеу.

Артта қалған оқушылармен әзірленген әдістерді қолдана отырып, педагогикалық эксперимент жүргізу, нәтижелерді талдау және балама әдістердің дәстүрлі мектеп жүйесімен үйлесімділігі және олардың артта қалған оқушылар үшін тиімділігі туралы қорытынды жасау.

Зерттеу нысаны артта қалған оқушылардың үлгерімін арттыру мақсатында баламалы оқытудың заманауи әдістерін дәстүрлі жүйеге біріктіру болып табылады. Зерттеу пәні дәстүрлі мектепте баламалы оқыту әдістерінің интеграция дәрежесі болып табылады, бұл әдістерді қолданар алдында және одан кейін артта қалған оқушылардың үлгерімін талдауға негізделген.

Зерттеу әдістемесі қазіргі тенденцияларға сәйкес келетін балама оқыту әдістерін әзірлеуді және оларды енгізгеннен кейін физика сабақтарында материалды меңгеруді талдауды қамтиды.

Зерттеудің жаңалығы білім беру жүйесіндегі қазіргі тенденцияларға сәйкес келетін баламалы оқыту әдістерін ұсыну және оларды дәстүрлі мектеп жағдайында сынақтан өткізу болып табылады. Бұл олардың дәстүрлі білім беру жүйесімен үйлесімділігін және артта қалған оқушылар үшін тиімділігін бағалауға мүмкіндік береді.

Кілт сөздер: физика, оқыту, баламалы, зерттеу, тенденция, дәстүрлі жүйе.

Н.А. Шектибаев¹, А.К. Турекулова², П.К. Абсамат³

¹PhD, старший преподаватель

*Международный казахско-турецкий университет имени Ходжи Ахмеда Ясави
(Казахстан, г. Түркістан), e-mail: Nurdaulet.Shektibaev@ayu.edu.kz*

*²докторант Международный казахско-турецкий университет имени Ходжи Ахмеда Ясави
(Казахстан, г. Түркістан), e-mail: aydin.turekulova9707@mail.ru*

*³магистрант Международный казахско-турецкий университет имени Ходжи Ахмеда Ясави
(Казахстан, г. Түркістан), e-mail: perizatabsamat@gmail.com*

Применение альтернативных методик в работе с малоуспевающими учащимися

Аннотация. В современной школе одной из основных задач является обеспечение выхода учащихся на высокий уровень успеваемости и требует постоянных усилий. Этот вопрос касается предметов естественнонаучного направления, таких как физика. Уроки физики включают не только сложную теорию, но и проведение экспериментов, решение задач.

Для более эффективного усвоения материала на уроках физики необходима высокая концентрация учащихся. К сожалению, в традиционной школе для этого не всегда создаются условия. Учитывая, что всем ученикам, особенно отстающим, трудно обращать внимание, необходимо реализовать умение проводить внеурочную работу. Традиционная система может не способствовать тому, что эти учащиеся не удовлетворяют свои потребности и не повышают их мотивацию к обучению.

В данной работе представлен альтернативный метод обучения на внеурочных занятиях по физике, который успешно интегрируется в традиционную систему обучения и значительно повышает мотивацию и успеваемость отстающих учащихся. Для учащихся, у которых нет проблем с успеваемостью, предлагаемая техника еще больше стимулирует интерес к физике.

Причина использования альтернативных методов обучения связана с улучшением мотивации учащихся с плохой успеваемостью к пониманию и изучению физики. Поскольку в данной работе особое внимание уделяется отстающим ученикам, альтернативные методы позволяют создать благоприятные условия для изучения и освоения материалов по физике. В этой технологии широко используются нестандартные подходы, позволяющие полностью

раскрыть потенциал отстающих учащихся, так как традиционные методы оказались неэффективными.

Актуальность данного исследования обусловлена проблемой разработки методов и приемов работы с отстающими школьниками в средней школе. В настоящее время основные методы связаны с развивающимся обучением, но альтернативные технологии становятся все более важными. Преимуществом использования альтернативных технологий на внеурочных занятиях является их способность превосходить традиционные методы, при этом успешно повышать успеваемость отстающих учащихся. Учитывая современные тенденции и оцифровку, альтернативные технологии обещают перспективы и предлагают широкое поле для выбора методов с целью повышения успеваемости в классах.

Цель этого исследования-предоставить современные альтернативные методы обучения для работы с отстающими учениками на школьных уроках физики, которые легко интегрируются в традиционную школьную систему.

Для достижения цели были поставлены следующие задачи:

Анализ совместимости альтернативных технологий обучения с традиционными технологиями. Разработка альтернативных методов обучения отстающим учащимся, которые успешно интегрируются в традиционную школьную систему и могут использоваться в рамках одного урока.

Проведение педагогического эксперимента с отстающими учащимися с использованием разработанных методов, анализ результатов и вывод о совместимости альтернативных методов с традиционной школьной системой и их эффективности для отстающих учащихся.

Объектом исследования является интеграция современных методов альтернативного обучения в традиционную систему с целью повышения успеваемости отстающих учащихся. Предметом исследования является степень интеграции альтернативных методов обучения в традиционной школе, основанная на анализе успеваемости отстающих учащихся до и после применения этих методов.

Методика исследования включает разработку альтернативных методов обучения, соответствующих современным тенденциям, и анализ усвоения материала на уроках физики после их внедрения.

Новизной исследования является предоставление альтернативных методов обучения, соответствующих современным тенденциям в системе образования, и их апробация в традиционной школьной среде. Это позволяет оценить их совместимость с традиционной системой образования и эффективность для отстающих учащихся.

Ключевые слова: физика, обучение, альтернатива, исследования, тенденции, традиционная система.

N.A. Shektibayev¹, A. K. Turekulova², P.K. Absamat³

¹PhD, Senior lecturer Khoja Ahmed Yasawi International Kazakh-Turkish University
(Kazakhstan, Turkestan), e-mail: Nurdaulet.Shektibaev@ayu.edu.kz

² Doctoral student of the Khoja Ahmed Yasawi International Kazakh-Turkish University
(Kazakhstan, Turkestan), e-mail: aydin.turekulova9707@mail.ru

³Master's student of the Khoja Akhmet Yassavi International Kazakh-Turkish University
(Kazakhstan, Turkistan), e-mail: perizatabsamat@gmail.com

The use of alternative methods in working with underachieving students

Abstract. In a modern school, one of the main tasks is to ensure a high level of student performance and requires constant efforts. This problem concerns such disciplines of the Natural Science direction as physics. Physics lessons include not only complex theory, but also conducting

experiments, solving problems.

In physics lessons, a high concentration of students is required for more effective assimilation of the material. Unfortunately, in a traditional school, conditions are not always created for this. Taking into account the fact that it is difficult for all students, especially those who are lagging behind, to take up extracurricular activities, we need to implement them. The traditional system may not contribute to not meeting the needs of these students and not increasing their motivation to learn.

This paper presents an alternative teaching method in extracurricular activities in the teaching of physics, which successfully integrates into the traditional teaching system and significantly increases the motivation and performance of lagging students. For students who do not have problems with academic performance, the proposed technique further stimulates interest in the subject of physics.

The reason for using alternative teaching techniques is related to improving the motivation of students with poor performance to understand and study physics. Since the greatest attention is paid to lagging students in this work, alternative methods make it possible to create favorable conditions for learning and mastering materials in physics. In this technology, non-standard approaches are widely used that allow you to fully reveal the potential of lagging students due to the fact that traditional methods turned out to be ineffective.

The relevance of this study is due to the problem of developing methods and techniques for working with lagging students in high school. Currently, the main methods are associated with developing learning, but alternative technologies are becoming more and more important. The advantage of using alternative technologies in extracurricular activities is their ability to surpass traditional methods, and successfully increase the performance of lagging students. Taking into account modern trends and digitalization, alternative technologies promise prospects and provide a wide field for choosing methods in order to improve performance in classrooms.

The purpose of this study is to provide modern alternative teaching methods to work with lagging students in school physics lessons, which are easily integrated into the traditional school system.

To achieve the goal, the following tasks were set:

Analysis of the compatibility of alternative learning technologies with traditional ones. Development of alternative teaching methods for lagging students that successfully integrate into the traditional school system and can be used within the framework of one lesson.

Conduct a pedagogical experiment using the methods developed with lagging students, analyze the results and draw conclusions about the compatibility of alternative methods with the traditional school system and their effectiveness for lagging students.

The object of the study is the integration of modern methods of alternative learning into the traditional system in order to improve the performance of lagging students. The subject of the study is the degree of integration of alternative teaching methods in a traditional school, based on the analysis of the progress of lagging students before and after the use of these methods.

The research methodology involves the development of alternative teaching methods that correspond to current trends and the analysis of the assimilation of the material in physics lessons after their implementation.

The novelty of the study is to propose alternative teaching methods that meet current trends in the education system and test them in a traditional school environment. This makes it possible to assess their compatibility with the traditional education system and their effectiveness for lagging students.

Keywords: physics, teaching, Alternative, Research, Trend, traditional system.

Кіріспе

Көптеген шетелдік және отандық ізденушілер, ғалымдар, педагогтар өткеннің ойлары мен педагогикалық мұраларын қайта қарауға бірнеше рет әрекет жасады, әр жолы белгісіздердің жаңа «есіктерін» ашып, адам дамуының маңызды сұрақтарына жиі жауап тапты. Біздің ойымызша, педагогика тарихының аз зерттелген беттері балама білім беру сияқты құбылыстың дамуы мен қалыптасуына қатысты мәселелер болып табылады [1].

Баламалы білім беру теориясы ежелгі дәуірде ежелгі гректер бастаған гуманистік дәстүрлермен тығыз байланысты.

Ежелгі дәуірде М.М. Рубинштейн айтқандай, Сократ адам рухының таптырмас құндылықтарын орнатты. Ол өзінің ілімін адамның өзін-өзі сезінуі үшін адамның ішкі жағдайына бағыттады. Сондай-ақ, Сократ адамның абсолютті әділеттілікке, мейірімділікке және шындыққа бағыттайтын ішкі дауысы бар деп есептеді.

Өз сөздерінің ақиқатын дәлелдеуге тырысып, Сократ адамдарға «өздерін тануға» шақырды. Ол оқудың ең жақсы жолы – шынайы білімді ашуға тырысып, оқушылардың қызығушылығы мен жауап табуға деген ұмтылысын қалыптастыру деп есептеді. Шын мәнінде, білім, оның пікірінше, оқушыны өзін-өзі тануға жетелеуі керек, бұл оның адамгершілігін жақсартуға, демек, сол кездегі ғалымдар үшін ерекше қажет болған қоғамның адамгершілік негіздерін нығайтуға ықпал етеді.

Қайта өрлеу дәуірі гуманистік Педагогикалық идеялардың дамуына айтарлықтай үлес қосты. Дәл осы кезеңде гуманизм алғаш рет тарихи сахнада мәдени қозғалыс ретінде көзқарастардың біртұтас жүйесі ретінде пайда болды. Жаңа қозғалыстың дамуына табиғатқа деген көзқарас өзгерді. Атап айтқанда, Қайта өрлеу дәуірінде мектепке нақты білім элементтерін құру және енгізу мүмкіндігі ашылды, сонымен қатар жаңа педагогикада ерекше маңызды рөл атқаратын идея пайда болды: бұл табиғат пен ақылдылық идеясы.

Италия жаңа тенденциялардың бесігі болды. Италияндық Ренессанстың ең көрнекті педагогикалық өкілдерінің бірі-Леонардо Бруни мен Витторино да Фельтре. Леонардо Бруни 15 ғасырдың бірінші жартысындағы гуманистердің басшысы ретінде танылды деп саналады, оның жұмысы көптеген зерттеушілердің назарын аударды, соңғы онжылдықтарда көптеген отандық тарихшылар оған назар аудара бастады. Баламалы білім беру идеяларының қалыптасуына сөзсіз маңызды үлес қосқан тағы бір ойшыл-педагог-Витторино да Фельтре, ол «қуанышты үй» немесе «қуаныш мектебі» деп аталатын мектеп ашты, балалардың білімге деген жолын қуанышқа айналдыру идеясын жүзеге асыруға тырысты. Бұл әдеби ойындар мен психикалық ләззат үйі балалардың мүдделеріне сай болды және оларды психологиялық жайлы жағдайда білім алуға ынталандырды.

Педагогикадағы жаңашыл идеялардың көпшілігі азаматтық қоғамның объективі, белгілі бір мемлекеттің немесе кезеңнің діни және саяси құрылымы арқылы қарастырылғанын және көбінесе олардың пайда болуы мемлекеттің қажеттіліктеріне байланысты болғанын ерекше атап өткен жөн.

Л.Н. Толстой балама білім беру идеясын теориялық тұрғыдан негіздей отырып дамытты. Мектеп еркін, қандай да бір қысымға мүлдем тәуелсіз болуы керек; білім алушының толық даралануы, кез келген тәртіптің болмауы қажет.

Белгілі ағартушы және анархист Франсеск Феррер 1901 жылы Барселонада "заманауи мектеп" құрды, онда балалар жынысы мен материалдық жағдайына қарамастан қабылданды. Бұл мектеп жазаларды, бағаларды және емтихандарды қолданудан бас тартты. Ф. Феррер дәстүрлі білім беруді бастауыш, орта және жоғары білім элементтерін біріктіретін «жан-жақты тәрбиемен» салыстырды. Ф. Феррер өз елінің педагогикасы мен әлеуметтік өміріне деген көзқарастарымен өте танымал болды, ал 1907 жылға қарай 209 заманауи мектеп болды. Бұл мектептерде Бостандық идеялары мен зайырлы рационалды білім кең таралды.

Жоғарыда жазылғандарға сүйене отырып, өзін-өзі басқару идеясына негізделген балалар қауымдастықтары бостандық пен жауапкершіліктің үйлесімділігіне әкелетінін

көруге болады, мұнда баланың өзін-өзі көрсету бостандығы оның іс-әрекеттеріне жауапкершілікпен қарауға негізделген оның өнімді, сапалы іс-әрекетін тағайындауды білдіреді. Сонымен бірге гуманистік педагогтар балаларға еркіндік беру жеткіліксіз екенін түсінді, оларды Бостандық жағдайында әрекет етуге үйрету керек. Дәл осы тапсырманы балалардың өзін-өзі басқаруы орындады.

Осылайша, баламалы білім беру және еркін мектептер теориясының тарихи тамыры туралы айта отырып, жоғарыда аталған теоретиктер мен практиктер адамның дайын құрылымы жоқ, ол өзін өзі жобалап, өзін тұлға ретінде тууы керек деген маңызды постулаттардың бірін құрғанын көруге болады. Адамның бойындағы мүмкіндіктер-бұл адамның мақсаты. Бұл қазірдің өзінде жеке таңдаудың еріксіздігі. Педагогика ғылымының дамуы әр түрлі бағытта жүреді. Баланың жеке басына, оның тәрбиесі мен біліміне жүгіну бар, бұл жаңа идеялардың дамуына түрткі болады.

Г.К. Селевко кең мағынада баламалы технологиялар арқылы педагогикалық процестің мақсаттары, мазмұны, формалары, әдістері мен ұстанымдары болсын, өзінің қандай да бір тарапымен дәстүрлі оқыту жүйесіне қарсы тұратындарды қарастыру әдетке айналған деп тұжырымдайды.

Баламалы оқу орнының түрлері білім беру саласындағы белгілі бір авторлықпен сипатталады, оған білім беру процесінің шығармашылық ұйымы, шығармашылық бағдарламалар, әдістер мен әдістер, нормалар, заңдар, психологиялық климат және білім беру мекемесінің өзіндік философиясы мен үйлесімділігі кіреді.

Дәстүрлі оқытудың маңызды сипаттамаларының бірі-авторитаризм, баланың мұғалімге бағынышты жағдайы. Ол ежелгі дәуірде пайда болған, оның жақтастарына В. Ратке, Я.А. Коменский, Ж.Ж. Руссо, И. Песталоци, Л.Н. Толстой, М. Монтессори, А. Нейл, К. Вентцель, С. Т. Шатцкий, Я. Корчак, П. Каптерев, П. Блонский жатады. Еркін тәрбие тәрбиенің негізгі идеясы ретінде балаға іс-әрекет пен іс-әрекетті тәуелсіз, еркін таңдауды қамтамасыз етуді жариялайды.

Тағы бір балама педагогика-балаларға деген құрмет, теңдік, педагогикалық сүйіспеншілік қатынастарына негізделген гуманистік және демократиялық технологиялар. Дәстүрлі білім беру жүйесінің негізінде оқу процесін сыныптық-сабақтық ұйымдастыру жатыр. Сонымен қатар, оқу процесін басқару мен ұйымдастырудың тиімділігіне негізделген педагогикалық технологиялар. Оларға дараландырудың кейбір түрлері, әртүрлі жастағы топтардың қызметі және жеке технологиялардағы үлкендер мен кішілердің өзара әрекеттесуі, сабақтан тыс уақыттың әртүрлі формалары жатады.

Дәстүрлі емес оқу орындары білім беру мақсаттары мен мазмұнының ерекшелігі сияқты белгілермен сипатталады; ата-аналар мен олардың балаларының белгілі бір бағыттағы мекемелерді таңдаудағы еріктілігі; салыстырмалы әкімшілік Тәуелсіздік; баланың жақсы бейімделуіне, оның көпжақты дамуына ықпал ететін ерекше атмосфера мен моральдық климат. Баламалы білім беру мекемелеріне гимназиялар, лицейлер, мектептер кіреді, олар өздерінің профилі мен оқу моделін таңдады.

Қазіргі қоғамның даму тенденциялары өскелең ұрпақты оқыту мен тәрбиелеудің дәстүрлі жүйесінің ұтымдылығы мен сапасы мәселесін анықтауға әкелді. Қазіргі білім берудегі үстемдігіне және әлемнің бірқатар елдерінде кең таралуына қарамастан, бұл жүйе өзінің жетекші позициясын жоғалтады. Бүгінгі таңда дәстүрлі оқыту жүйесіне сын-ескертпелер, сынып формасының өзіндік ерекшелігіне қанағаттанбау жиі кездеседі. Субъект-педагогикалық процеске қатысушылардың Объектілік қатынастары, педагогикалық қызметтің авторитарлық стилі, ақпаратты дайын түрде беру және теориялық білімге назар аудару әр оқушының жеке ерекшеліктері мен қабілеттерін толық жүзеге асыруды қиындатады.

Ағылшын ғалымы, ағартушы К. Робинсонның пікірінше, әр баланың оқу қабілеті бар, бірақ дәстүрлі білім беру жүйесі оларды шектейді. Дәстүрлі оқытуды белгіленген үлгі

бойынша конвейерлік жұмыс жүргізілетін өндіріспен салыстырған Эпштейн монотонды, шаблонды, егер кенеттен «дана материал» белгілі бір нормадан ауытқып кететін жеке оқушы түрінде пайда болса-сұрақтар қояды, өзінің танымдық қызығушылығын қанағаттандыруға тырысады, басқа адамдардың пікіріне қарсы шығады және т. б., «немесе ол бұзылады, немесе жүйе тоқтайды». Дәстүрлі оқыту жүйесін философ Г. Спенсер де сынға алды. Ол әр баланың қажеттіліктері мен мүдделеріне бағытталған мектеп моделін жасаудың маңыздылығы туралы айтты. Осылайша, жоғарыда айтылғандарды қорытындылай келе, мұғалімдер мен ғалымдардың өскелең ұрпақты оқыту мен тәрбиелеу мәселесінде дәстүрлі жүйенің монополиясының орынсыздығы, оны қайта қарау және әр оқушының жеке басына негізделген білім беру процесін ұйымдастыру мен жүзеге асырудың мүлдем басқа модельдерін енгізу қажеттілігі туралы ойының бірлігін атап өтуге болады.

Осындай модельдердің бірі, бірқатар ғалымдардың пікірінше, балама мектептердегі білім беру процесі. Баламалы білім берудің тенденциялары дәстүрлі оқытудың негізгі сипаттамаларына қанағаттанбау ғана емес, сонымен қатар гуманистік бағыт, баланың жеке басын дамытудың басымдығы, оны оқу процесінің тең субъектісіне айналдыру қажеттілігі болып табылады. Сонымен қатар, білім беру баламаларын үнемі іздеу толыққанды демократиялық әлеуметтік өмір сүруге қабілетті біртұтас тұлғаны тәрбиелеу қажеттілігінен туындайды; адам өміріне құрмет көрсету мәдениеті. Осыған байланысты, ең прогрессивті мұғалімдер қазіргі білім әртүрлі болуы керек, яғни балама болуы керек деген ойды айтады.

Бүгінгі таңда балама білім беру Ұлыбританияда, АҚШ-та, Канадада, Австралияда, Жаңа Зеландияда, Үндістанда кең таралған. Ол сондай-ақ Ресейде өз қолданысын тапты. Екі білім беру жүйесінің бірқатар сипаттамалық аспектілерін қарастырыңыз және салыстырыңыз – дәстүрлі және балама оқыту – даму тарихы, оқыту мен тәрбиелеу процесінің ерекшеліктері, мақсаттары, мазмұны, әдістері, құралдары, формалары, білім беру ортасы және білім беру нәтижелері.

Сынып-сабақ жүйесі деп түсінілетін дәстүрлі оқытуды XVII ғасырда Я.А. Коменский мен И.Ф. Герbart құрды. Баламалы оқыту тарихы XIX ғасырдың аяғынан басталады, бірақ ол бір қарағанда көрінгеннен әлдеқайда ұзақ өмір сүреді. Баламалы оқытудың негізі үш танымал мұғалім құрған педоцентрлік модель болып саналады: Ж.Ж. Руссо, И.Г. Песталоцци және Ф. Фребель. Олар білім баланы тек интеллектуалды ғана емес, сонымен қатар моральдық, рухани, эмоционалды, психологиялық және физикалық тұрғыдан дамытуы керек деп есептеді.

Баламалы білім беруде сабақтан тыс сабақтарда педагогиканың жаңа мағыналары мен құндылықтары – өзара түсіністік, диалог, субъект-оқушылар арасындағы субъективті қатынастар мен шығармашылық ынтымақтастық біріктіріледі. Мұғалімнің қолдауы, әр баланың өзін-өзі ұйымдастыруы және өзін-өзі анықтауы әр оқушыға жеке көзқарасқа бағытталған.

Дәстүрлі оқыту репродуктивті сипатқа ие, білім дайын түрде беріледі, содан кейін оқушылар алған білімдерін, практикалық дағдылары мен дағдыларын жаңғыртады. Оның оқу процесін ұйымдастырудың негізгі формасы-бүкіл сынып ұжымына бағытталған оқыту әдісі басым сабақ. Оқытудың бұл әдісі оқушының ішкі өмірімен тығыз байланысты, оның жеке қабілеттері мен жеке тұлғаның шығармашылық көріністерін көрсетуге ешқандай жағдай жоқ. Баламалы сабақтан тыс білім беру, дәстүрліден айырмашылығы, әр оқушының жеке әлеуетін ашуға жағдай жасауға, өзін-өзі жүзеге асыруға және өзін-өзі реттеуге қабілетті тұлғаны қалыптастыруға бағытталған. Осылайша, біз баламалы білім беру еркін білім беру және оқыту идеяларына негізделгенін және әрбір оқушыға өз қызығушылықтары мен қажеттіліктерін орындауға мүмкіндік пен таңдау беретінін көреміз.

Бір жастағы оқушылар оқу сыныбында біріктірілгеніне қарамастан, олардың даму деңгейі бойынша құрамы біркелкі емес. Олардың арасында бейімділік, мүмкіндік және қызығушылықта айырмашылықтар бар. Дегенмен, дәстүрлі оқытудың сынып-сабақ жүйесі

сынып ұжымының барлық мүшелерін бір уақытта бір тақырыпты немесе сұрақты бірдей түрде зерттеуді қамтиды. Сыныптың барлық мүшелері үшін әр оқу пәні бойынша тақырыптар мен бөлімдерді зерттеудің жалпы реттілігі анықталады. Сондықтан сынып - сабақ жүйесінде белгілі бір пәнді «мерзімінен бұрын» зерттеу мүмкін емес, ол жеке танымға бағытталмайды. Оқушының жеке басының қажеттіліктері, оның көбірек білуге немесе жеке айналысуға деген ұмтылыстары мен ұмтылыстарын осы ұйымда ескеру қиын. Сонымен қатар, дәстүрлі оқытудың сынып-сабақ жүйесінде мұғалім М.М. Эпштейннің пікірінше, сынып ұжымы «әлсіз» және «күшті» оқушыларға бөлінеді. «Әлсіз» оқушылар оқу материалын оқудың жалпы қарқынына ілесе алмауының және соның салдарынан білімдерінде олқылықтардың болуына байланысты болады. «Күштілер» дамуды біртіндеп кешіктіреді, өйткені «бұл жүйе әртүрлілікті дамытуға емес, барлық мәтін үшін бірдей мәтінді (немесе оны бір мұғалім үшін түсіндіруді) зерттеуге жұмыс істейді». Баламалы білім беруде, өздеріңіз білетіндей, білім беру процесінің орталығында баланың қызығушылықтары мен қажеттіліктері болған кезде балалар центристі идеялары бар. Басқа орта оқу орындарының негізгі бөлігі сыныптағы оқушылар саны аз әр түрлі жастағы қоғамдардың құрылымын пайдаланады.

Дәстүрлі сабақта оқушылардың өзара әрекеттесуіне аз уақыт бөлінеді, ал кез-келген қарым-қатынас сабақта қажетті тәртіп пен тәртіпті сақтау қажеттілігімен шектеледі. Мұнда оқушылардың тәуелсіздігін дамытуға және бастамашылық пен қызығушылықты қолдауға, өз ұстанымы мен пікірін білдіруге уақыт бөлінбейді, сондықтан танымдық бастама біртіндеп жоғалады және оқуда пассивтілік пайда болады. М.В. Воробьеваның мәлімдемесіне сәйкес оқытудың барлық балама түрлерінің негізгі ерекшелігі, олар дәстүрлі оқыту элементтерін баламалы элементтерге ауыстырады, бір негізгі мақсатты көздейді-әр оқушыға оның жеке ерекшеліктерін ескере отырып, көзқарас табу. Баламалы мектептегі сабақтарда оқушылардың бір-бірімен және мұғалімдермен қарым-қатынасы мен бірлескен іс-әрекеті үшін ашық орта құрылады. Олар белсенді қарым-қатынас жасайды, бірлескен мақсаттар қояды, бір-біріне көмектеседі, ортақ шешімдерге ұжымдық түрде келеді және оң нәтижелерге қол жеткізеді. Осылайша, кез-келген оқушының жеке ерекшеліктері мен қажеттіліктерін ескере отырып, балама оқыту ыңғайлы физиологиялық және психикалық қалыптасу үшін жағымды атмосфера жасайды, қоғамдық және жеке жауапкершілікті қалыптастыруға ықпал етеді. Дәстүрлі формат міндетті мемлекеттік стандартты орындай отырып, белгіленген бағдарлама бойынша оқытуды көздейді. Мұндай бағдарламалар монотонды, тұлғаның интеллектуалды дамуының орташа деңгейіне арналған және негізінен ақпаратты ұжымдық қабылдауға бағытталған. Балама білім беру, өз кезегінде, негізгі педагогикадан ерекшеленетін көптеген педагогикалық тәсілдерді біріктіреді. Мұндай білім беру оқыту мен тәрбиелеуге авторлық тәсілді ұсынады, мұнда теорияны жаттауға емес, жеке оқу бағдарламаларының мазмұнын еркін таңдау және түзету, апта сайынғы және жылдық оқу жоспарларын құруға қатысу құқығын беру арқылы жеке тұлғаның еркін дамуына баса назар аударылады. Үлгерімі төмен оқушылармен жұмыста баламалы әдістемелердің бірі - коворкинг сынып. Коворкинг сыныбы - бұл студенттер жобаларда бірлесіп жұмыс істей алатын, идеялармен алмасатын және бір-бірінен үйренетін кеңістік. Бұл тұжырымдама үлгерімі төмен оқушылармен жұмыс істеудің баламалы әдістерін тиімді қолдануға және сыныптан тыс сабақтар өткізуге мүмкіндік береді.

Коворкинг сыныбының негізгі принциптерінің бірі-оқытуды даралау. Мұғалім әр оқушыға жеке қарай алады, оның күшті және әлсіз жақтарын анықтай алады, содан кейін Жеке оқу жоспарын ұсына алады. Бұл әсіресе үлгерімі төмен оқушылармен жұмыс істеу кезінде өте маңызды, өйткені бұл тәсіл әрбір нақты жағдайға сәйкес әдістер мен құралдарды табуға мүмкіндік береді.

Коворкинг сыныбының тағы бір артықшылығы-әртүрлі білім беру технологиялары мен әдістерін қолдану мүмкіндігі. Мысалы, оқуға ойын тәсілдерін қолдануға, интерактивті

тапсырмалар мен жобаларды қолдануға, сондай-ақ оқушыларға материалды жақсы меңгеруге және дағдыларын дамытуға көмектесетін сыныптан тыс жұмыстарды жүргізуге болады.

Сонымен қатар, коворкинг сыныбы ұжымдық өзара әрекеттесуді дамытуға ықпал етеді. Оқушылар командада жұмыс істеуді, тәжірибе алмасуды және бір-біріне қолдау көрсетуді үйренеді. Бұл әсіресе үлгерімі төмен оқушылар үшін өте маңызды, өйткені мұндай дағдылар оларға қоғамға жақсы бейімделуге және болашақта тапсырмаларды сәтті шешуге көмектеседі.

Осылайша, коворкинг сыныбы үлгерімі төмен оқушылармен жұмыс істеудің және сыныптан тыс жұмыстарды өткізудің балама әдістемелерін қолдану үшін тиімді кеңістік болып табылады. Бұл оқуды жекелендіруге, әртүрлі білім беру технологияларын пайдалануға және оқушылардың тиімді оқуы мен дамуына ықпал ететін ұжымдық өзара әрекеттесу дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді.

Кейбір балама мектептердегі оқыту ерекшеліктеріне тоқталайық. Мұндай мектептердің басты сипаттамаларының бірі-оқушының жеке басын бірінші орынға қою және оны қоғамның ең жоғары құндылығы деп тану, оның өмірлік мақсаттарын, жеке қажеттіліктері мен мүдделерін құрметтеу. Баламалы білім беру жүйелері оқу еркіндігіне баса назар аударады, сүйікті пәндеріңізді тереңірек зерттеуге және өзара сыйластық, теңдік және толеранттылық атмосферасында жаңа нәрселерді білуге мүмкіндік береді. Балама барлық нәрседе, соның ішінде білім беру ортасында да көрінеді. Мысалы, кейбір балама мектептерде біздің түсінігімізге таныс сыныптар мен қоңыраулар жоқ, олардың орнына зертханалар мен студиялар жабдықталған, сабақ уақыты қатаң реттелмейді. Сабақ оның логикалық аяқталуына жақындаған кезде аяқталады. Балама мектептер, мұғалімдер А.С. Припутнев пен И.Н. Нестерованың пікірінше, балалық шақты идеализациялауды, балалар табиғатының сөзсіз жетілуіне және өзін-өзі реттеу қабілетіне сенуді, балаға қатысты кез-келген мәжбүрлеу мен зорлық-зомбылықтан бас тартуды насихаттайды; оны білім беру процесінің тең субъектісі ретінде қабылдайды және қабылдайды. Баламалы мектептерде білім беру процесін құрудың мұндай ерекшеліктері әр оқушыны толыққанды және жан-жақты дамыту, оқыту және тәрбиелеу үшін қолайлы жағдайлар жасайды.

Зерттеу әдістері

Зерттеу барысында үлгерімі төмен оқушылармен физика және сыныптан тыс жұмыстарда балама әдістерді қолданудың әртүрлі аспектілерін қамтитын көптеген материалдар жиналды. Білім алушылардың осы тобының ерекше қажеттіліктеріне бейімделуге арналған оқу құралдары мен әдістемелері маңызды компонент болды. Зерттеудің бұл бөлімі қол жетімділік пен үйренудің қарапайымдылығын ескере отырып жасалған оқулықтарды, электрондық ресурстарды және көрнекі материалдарды талдауды қамтиды.

Физиканы оқытудағы инновациялық тәсілді білдіретін технологиялық инновацияларға қосымша назар аударылды. Виртуалды зертханалар, модельдеу және онлайн платформалар зерттеу материалдарының ажырамас бөлігіне айналды, олардың артта қалған оқушылардың қызығушылығын арттыруға және күрделі ұғымдарды игеруді жақсартуға әсерін атап өтті.

Материалдардың маңызды аспектісі артта қалған оқушыларды физика әлеміне тарту үшін қосымша мүмкіндіктер беретін сыныптан тыс жұмыстарға шолу болды. Ғылыми клубтар, олимпиадалар мен практикалық сабақтар дәстүрлі сабақтарды толықтырып қана қоймай, сонымен қатар оң тәжірибе құрудың және пәнге деген қызығушылықты арттырудың тиімді құралына айналды.

Зерттеу барысында жүргізілген эксперименттік сабақтар балама әдістердің оқу процесіне әсері туралы құнды мәліметтер берді. Рөлдік ойындар, интерактивті дәрістер және топтық жобалар оқытудың жаңа тәсілдерінің тиімділігін бағалау құралы ретінде пайдаланылды. Эксперименттер үлгерімі төмен оқушылардың материалды тереңірек

түсінуіне ықпал ететін ең жақсы тәжірибелерді анықтауға мүмкіндік берді. Осы орайда эксперименттік жұмыстары 2024 жылдың 1-ші қаңтар мен 7 наурыз аралығында Түркістан облысы, Түркістан қаласында орналасқан №8 Нәзір Төреқұлов атындағы жалпы білім беретін мектептің 8 сынып оқушыларына ұйымдастырылды. Тәжірибеге 8 «в» сыныбында 27 оқушысы қатысты.

Сонымен зерттеудің негізгі мақсатын ашуда «Жылу қозғалыстары, броундық қозғалыс, диффузия» тақырыбына арналған сабақтарды өту барысында баламалы әдістемелері қолданылды және сол тақырып бойынша қорытынды сауалнамалар алынды. Сауалнама нәтижесі бойынша баламалы әдістеменің негізгі принциптері айқындалады, олар:

Барлық оқушылар эксперименттерді сипаттау және негізгі ережелерді растайтын мысалдар келтіруде молекулалық-кинетикалық теорияны ұғына алады; диффузия құбылысын жылулық қозғалыс және броундық қозғалыс тұрғысынан түсіндіре алады, білімдерін тәжірибеде және өмірде қолдана алады.

Ал кейбір үлгерімі төмен оқушылар зерттелетін материалдағы себеп-салдарлық байланыстарды аша алады: кіріспе, жылулық қозғалыс, броундық қозғалыс, диффузия құбылыстарын жетік меңгермесе де, жалпы физикалық мағынасын түсіне алады, және оны іс-тәжірибесінде қолдана алады және де пәнге деген танымдық қызығушылығы артады.

Оқушылар мен мұғалімдердің сауалнамасы балама әдістерге жалпы көзқарасты анықтауға бағытталған. Сұрақтар тақырыпқа қызығушылық, материалды түсіну деңгейі және жалпы мотивация аспектілерін қамтыды. Сауалнама нәтижелері білім алушылар мен педагогтар арасында жаңа әдістемелерді қабылдау туралы сапалы деректер берді.

Зерттеудің қосымша құралы баламалы әдістемелерді енгізгеннен кейін білім мен дағдылар деңгейіндегі өзгерістерді анықтауға мүмкіндік беретін оқушылардың үлгеріміне шолу жасады. Емтихан мен тест нәтижелерін салыстырмалы талдау Физиканы оқытудағы оң өзгерістерді атап өтті.

Оқушылармен және мұғалімдермен сапалы сұхбат баламалы әдістерді қолдану тәжірибесін түсінуге тереңдік қосты. Жеке әсерлер мен бақылаулар сандық деректерге маңызды қосымша болды, бұл қатысушыларға Оқу процесіндегі өзгерістерге өз көзқарастарын білдіруге мүмкіндік берді.

Талдау мен нәтижелер

Бүгінде біз ақпараттық технологиялар дәуіріндеміз, бұл біздің өмір салтымыз бен оқуымызға айтарлықтай әсер етеді. Бұл сонымен қатар білім беру процесіне айтарлықтай әсер етеді. Оқушылар енді дәрістерді негізгі емес, білімдерін кеңейту үшін қосымша ақпарат көзі ретінде қабылдайды. Дегенмен, оларға бұрыннан үйренген материалды талдауға үйрететін және жаңа білімді игеруге көмектесетін тәлімгерлер қажет. Дәстүрлі оқыту жүйесінде оқытушылар көбінесе оқушыларға ақпарат беруге көп уақыт жұмсады, бұл олардың шығармашылық мүмкіндіктерін пайдалану мүмкіндігін жіберіп алды, бұл бірлесіп жұмыс істеу үшін тиімдірек.

Білім беру үдерісіндегі үздік 3 инновация:

1) Оқу бейнелері жақсы есте сақтауға ықпал етеді. Бұл бейнелер оқушыларды оқу дағдыларын жетілдіру арқылы сабақтарға көбірек көңіл бөлуге ынталандырады. Университеттік дәрістер тек компьютерлік ойындармен шектелмей, оқу ойындарын да пайдаланады, бұл процесті қызықты етеді. Бұл әдіс оқушылардың қызығушылығын арттырады және көрнекі қабылдау мен материалды тереңірек игеру арасында байланыс жасайды.

2) Физиканы оқытуда ақпараттық және коммуникациялық технологияларды (АКТ) қолдану. Бұл технологиялар физиканы үйрену тәсілдерін өзгертіп, оларды қол жетімді және қызықты етеді. АКТ-ны қолдану оқушылардың қызығушылығын арттырады және зерттелетін құбылыстар туралы, әсіресе Толқындық қозғалыс тақырыптарына, Динамика

бөлімшесіндегі тақырыптарға, Оптика, Ядролық физика бөлімдеріне және сол сияқты қиындық туғызатын тақырыптарға терең түсінік береді.

3) Әлеуметтік желілер арқылы оқытушылармен өзара әрекеттесу. Интернет пен әлеуметтік медиа оқушылар, ата-аналар мен оқытушылар арасындағы өзара әрекеттесуді жеңілдетеді. Бұл тапсырмалар мен оқиғалар туралы жедел ақпарат алмасуға мүмкіндік береді, сонымен қатар оқушылардың өзін-өзі оқытуын ынталандырады.

Компьютерлерді қолдана отырып, жеке оқыту. Технология оқытушыларға қиындықтарға тап болған жеке оқушыларға көмек көрсетуге мүмкіндік береді. Компьютерлік оқыту сонымен қатар оқытуды жекеледіруге арналған құралдарды ұсынады, бұл дағдыларды дамытуға және оқу процесіне қатысты мәселелерді шешуге пайдалы.

Біздің жұмысымыздағы оқытудың балама түріндегі бағалау әдісі-бұл әр сабақтан кейін материалды меңгеру дәрежесі бойынша оқушылардан сенімді жауаптар алуға бағытталған сауалнама. Осы сауалнаманың қорытындысы бойынша мұғалім артта қалған, үлгерімі жоғары оқушылардың пайызын анықтайды, сабаққа қанағаттанушылыққа талдау жасайды. Бағалау «иә», «жоқ», «қанағаттанарлық» жауаптарына байланысты. Коворкинг сыныбында өткізілетін балама оқыту тұжырымдамасы сенім мен ашықтыққа бағытталған, сондықтан оқушылардың жалған немесе адал емес жауаптары алынып тасталады.

Олардың негізгілері бағалау жүйесі болып табылады, ол біз ұсынатын әдістемеді коворкинг-сыныптарда экспресс-сауалнамаға және оқыту форматына ауыстырылды. Жұмыста ұсынылған технологияның артта қалған оқушылармен жұмыс істеу үшін үлкен бағыты бар екенін ескеріңіз. Бірақ бұл технология дәстүрлі мектепке интеграцияланған жағдайда, бұл технология табысты оқушылардың мотивациясы мен қызығушылығын одан әрі арттыруға ықпал етеді.

Мәңгілік дилемма-баламалы немесе дәстүрлі әдістер: қай оқытуды таңдаған дұрыс?

Кейбіреулер дәстүрлі оқыту жүйесіндегі кез-келген инновация қажет емес дейді, өйткені олар оқушыларды оқу кезінде шынымен не істеу керек екендігінен алшақтатуы мүмкін. Әрине, бұл тезисті шындық деп санауға болады. Дегенмен, біз тез дамып келе жатқан технологиялар мен тұрақты өзгерістер әлемінде өмір сүріп жатырмыз, сондықтан неге білім беру процесі өзін-өзі тәрбиелеу, ойынға негізделген оқыту және осы жаңа механизмдердің барлығынсыз өзгеріссіз қалуы керек? Жауап анық. Қазіргі білім беру жүйесі заманауи білім беру тұжырымдамасын жаңартуды, қолдануды және түсінуді қажет етеді, ол әрқашан біздің ұрпақтың қажеттіліктеріне сәйкес келуі керек.

Сыныптан тыс жұмыстардағы білім берудің басты мақсаты - оқушылар физиканың негізгі ұғымдарын түсініп, осы білімді әртүрлі жағдайларда қолдана білуі. Сондықтан мектепте артта қалған оқушылармен сыныптан тыс физика сабақтарында оқытудың балама әдістерін қолдану өте маңызды, өйткені олардың дәстүрлі оқыту әдістерінде төмен үлгерімін ескере отырып, оның жұмыс істемейтіні белгілі болады.

Физиканы оқу есте сақтау шеңберінен шығып, оқушылардың логикалық және аналитикалық ойлауын, сондай-ақ проблемаларды шешу дағдыларын дамытуы керек. Физиканы зерттеу бүгінгі күні маңыздырақ, өйткені барлық технологиялық жетістіктер физиканың негізгі принциптеріне негізделген. Оқытудың инновациялық әдістерін қолдану және ақпараттық-коммуникациялық технологиялар арқылы оқытуды интерактивті, жағымды және түсінікті ету қажеттілігі туындайды. Сондықтан осы жұмыста орындалған педагогикалық экспериментте физиканың сыныптан тыс сабақтарында оқытудың балама әдістері қолданылды, бұл олардың оқудағы рөлі және физика пәні бойынша төмен көрсеткіштері бар оқушылардың үлгеріміне әсері туралы талдау жасауға мүмкіндік берді.

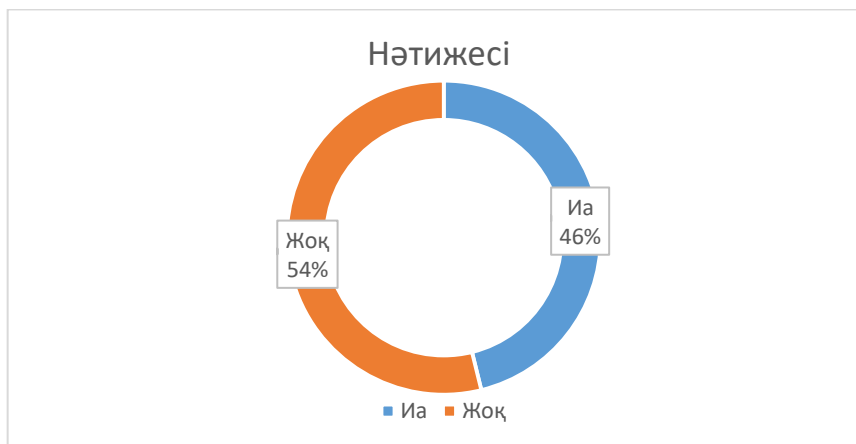
Педагогикалық эксперименттің басында оқушылардың пәнді оқуға деген қызығушылығын анықтау, оқушылардың қанағаттану дәрежесін анықтау үшін артта қалған оқушыларға анонимді сауалнама жүргізілді. Сауалнама келесі сұрақтарды қамтыды:

1) маған физика сабағына қатысқан ұнайды.

- 2) сыныптағы атмосфера сізді қанағаттандырады ма?
- 3) сіз тақырыпты түсінуде қиындықтарға тап болдыңыз ба?
- 4) сізде мұғалімнің қысымы бар ма?
- 5) сізге физика сабағында Материалды ұсыну стилі ұнай ма?
- 6) сіз сабақта бағаланбағаныңызды қалайсыз ба?

Білім алушыларға «иә» немесе «жоқ» жауаптарын қолдана отырып, мәлімдемелерді оқып, сұрақтарға жауап беру ұсынылды.

Төменде диаграммада берілген анонимді сауалнаманың жалпы нәтижесі

1-сурет. Анонимді сауалнаманың жалпы нәтижесі

Диаграммада көрсетілгендей, сыныптың жартысы қанағаттанбаушылықты білдіріп, теріс жауап берді және сыныптан тыс жұмыстардағы балама тәсілдің басты мақсаты шиеленісті жою үшін босаңсыту ортасын құру болды. Қанағаттанарлық бағалардың жоғары пайызымен бағаланатын оқушылардың жетістігі бағалаудан қорқуға, сынып алдында сөйлеуге және ыңғайсыз жағдайларда қалудан қорқуға тап болады. Мұның бәрі психологиялық ыңғайсыздыққа әкеледі, оны оқытудың балама әдісі жоққа шығаруға тырысады. Бағалау және сауалнама талдау жүргізу үшін қолданылады, алаяқтық мүмкіндігін болдырмай, жедел тестілеу мен сауалнамаға негізделген баламалы оқыту тұжырымдамасы оқушылардың сенімі мен ашықтығына ықпал етеді.

Педагогикалық эксперимент барысында артта қалған оқушылардың олқылықтары жойылып, олардың білім деңгейі жақсарды. Әрбір өткен тақырыптан кейін және эксперименттің соңында сауалнамалар жүргізілді, олардың нәтижелері артта қалған және сәтті оқитын оқушылардың пайызын анықтауға, сондай-ақ сабаққа қанағаттанушылықты талдауға мүмкіндік берді. Бағалау «иә», «жоқ» және «қанағаттанарлық» жауаптарға байланысты болды.

Педагогикалық эксперименттің бір бөлігі ретінде оқушылар үшін босаңсытатын және қолдау ортасын құруға баса назар аударылды, өйткені шиеленісті атмосферада жоғары сапалы оқытуға қол жеткізу қиын. Негізгі мақсат барлық оқушылардың үлгерім деңгейіне қарамастан, оқуға 100% ғана емес, 200% күш жұмсай отырып, құмарлықпен білім алуын қамтамасыз ету болды.

Педагогикалық эксперименттің соңында артта қалған оқушылардың үлгерімі жоғарылағанын және мұғалімнің жұмысына қанағаттанғанын түсіну және білу үшін: сабақты тест арқылы жедел бағалау сізге ұнады ма? сіз мұғалімнің жұмысына қанағаттанасыз ба? сыныптағы атмосфера қай бағытта өзгерді? т.с.с. сұрақтардан құралған сауалнама жүргізілді.

Қорытынды сауалнама нәтижесінде сыныптан тыс жұмыста 100% артта қалған оқушылар өте оң жауап берді, олардың үлгерімі артып, пәнге қызығушылық пайда болды.

Біз ұсынған сабақтан тыс жұмыстарда қолданылатын баламалы технологиялар оқушылардың ынтасы мен үлгерімін арттырады.

Зерттеу нәтижелері физикадан артта қалған оқушылардың оқу процесіне балама әдістердің оң әсерін растады. Эксперименттік сабақтар рөлдік ойындар, интерактивті дәрістер және топтық жобалар материалды тереңірек игеруге және тақырыпқа деген қызығушылықты арттыруға ықпал ететіндігін көрсетті. Оқу үлгеріміне шолу дәстүрлі әдістермен салыстырғанда баламалы оқыту әдістемелеріне қатысқан оқушылардың нәтижелерінің жақсарғанын растады. Бұл жаңа тәсілдер материалды тиімді игеруге ықпал ететіндігін көрсетеді. Сапалы сұхбаттар баламалы тәсілдерді қолдана отырып оқыған оқушылардың мотивация деңгейінің жоғарылауын атап өтті. Мұғалімдер жаңа әдістердің тиімділігін жоғары бағалап, олардың оқу процесіне интеграциялануының жеңілдігін атап өтті. Осылайша, зерттеу материалдарының, әдістемелерінің және нәтижелерінің жиынтығы физика және сыныптан тыс сабақтарды өткізу бойынша артта қалған оқушылармен жұмыс жасаудағы балама әдістердің оң әсері туралы толық түсінік береді. Алынған нәтижелер білім алушылардың осы санаты үшін білім беру процесін жақсарту бойынша одан әрі талқылаулар мен ұсынымдар үшін негіз болады.

Сыныптан тыс сабақтарда интерактивті қарым-қатынастың баламалы технологияларын қолдану бізге оқушылардың назарын толығымен игеруге, зерттелетін тақырыпқа белсенді қарым-қатынас пен қызығушылықты қолдауға, оқу процесіне барлық оқушыларды тартуға, сабақтың ақпараттық базасын кеңейтуге, оқу ақпаратының қолжетімділік деңгейін арттыруға, оқушыларға жеке көзқарас дәрежесін арттыруға мүмкіндік берді. Қазіргі мектепте мұғалім оқу процесін әр оқушының жеке басына, мұғалім-оқушы да, оқушы-оқушы да бірлескен іс-әрекет арқылы жүзеге асырылатын етіп құруы керек, бұл интерактивті оқыту технологияларын қолдануға әкеледі. Мұндай жұмыс оқушылардың ашылуына көмектеседі, демек, сыныптағы атмосфера жақсарады және сабақтар оның барлық қатысушыларына қуаныш пен қанағат әкеле бастайды. Физика сабақтарында және сыныптан тыс жұмыстарда баламалы технологияларды қолдану, әрине, сабаққа дайындалу кезінде қарапайым дәстүрлі сабаққа дайындалудан гөрі көп уақытты қажет етеді, бірақ сонымен бірге оқушылардың қол жеткізген нәтижелері сізді ұзақ күтуге мәжбүр етпейді, сонымен қатар бұл нәтижелер мұғалімді шынымен қуантады. Физика мектепте оқитын ең қиын және сүйікті пәндердің бірі болғандықтан, осы технологияны қолданудың арқасында жағдай түбегейлі өзгеруі мүмкін. Мұның бәрі мұғалімнің осы технологияларды қолдануға дегенанияыласына, қабілетіне және дайындығына байланысты. Қорытындылай келе, біз жүргізген жұмыс бойынша біз алға қойған мақсаттар мен міндеттерге қол жеткізілді деп айта аламыз. Баламалы оқыту технологияларын қолдану оқушылардың жеке құзыреттіліктерін қалыптастыруға және дамытуға ықпал етеді, бұл ұсынылған гипотезаның дұрыстығын дәлелдейді.

Қорытынды

Осы жұмыста ұсынылған нәтижелер дәстүрлі мектептерде физика пәнінен артта қалған оқушылармен сыныптан тыс жұмыстарда жұмыс істеу үшін балама әдістерді қолдануды егжей-тегжейлі сипаттайды. Оқытудың дәстүрлі тәсілдері, көбінесе стандартты әдістер мен сабақ жоспарына байланысты, әрдайым оқушылардың жеке ерекшеліктерін ескермейді және оларға шығармашылық мүмкіндік бермейді.

Осы мақалада келтірілген балама әдістердің негізгі тұжырымдамасы артта қалған оқушылар үшін психологиялық жайлылықты құруға негізделген. Қолданылатын тәсіл оқушылардың материалды игеру дәрежесі бойынша кері байланыс алуға бағытталған дәстүрлі бағалау жүйесін мөлдір сауалнамамен ауыстыруды ұсынады. Бұл төмен баға алудың жағымсыз тәжірибесін болдырмайды және сабақты оңай қабылдауға ықпал етеді.

Ұсынылған техниканың қосымша элементі - оқушылардың назарын аудару үшін интерактивті оқыту әдістерін қолдану. Сондай-ақ, коворкинг-класс тұжырымдамасын енгізу

оқушылардың жайлы оқуы мен өзара іс-қимылы үшін қолайлы жағдайлар жасайды.

Жүргізілген педагогикалық эксперимент артта қалған оқушылардан оң кері байланыс ала отырып, ұсынылған әдістердің тиімділігін растады. Жұмыс баламалы оқытудың ұсынылған әдістері дәстүрлі оқыту жүйесіне үйлесімді енгізіліп, білім берудің заманауи талаптарына сәйкес келетіндігімен ерекшеленеді. Үнемі өзгеріп отыратын білім беру ландшафтын ескере отырып, оқытудағы даралау мен саралауға назар аудару әртүрлі оқушыларды тиімді қолдаудың ажырамас элементіне айналады. Бұл зерттеу физика саласындағы артта қалған оқушылардың проблемасымен және оларды қолдаудың ұсынылған әдістерімен терең айналысып, балама әдістерді қолдануға және сыныптан тыс жұмыстарды жүргізуге назар аударды.

Физиканы оқытудың қазіргі тәсілдерін талдау барысында біз оқу процесінде, әсіресе артта қалған оқушылар үшін өзгерістер қажет екенін анықтадық. Дәстүрлі әдістер назар аударуда және қызығушылықты ынталандыруда тиімді емес. Бұл тұрғыда балама әдістерді қолдану материалды игерудің жеке қажеттіліктері мен қарқынына сәйкес келетін білім беру ортасын құрудың негізгі факторына айналады.

Зерттеудің орталық элементтерінің бірі қолданыстағы әдістерді бейімдеу және артта қалған оқушылардың қажеттіліктеріне бағытталған жаңа әдістерді әзірлеу болды. Бұл процесте біз әртүрлі педагогикалық әдістерді, соның ішінде рөлдік ойындарды, интерактивті дәрістерді және топтық жобаларды бөліп, сынап көрдік. Бұл эксперименттер материалды жақсы түсінуге және негізгі ұғымдарды игеруге ықпал ететін оңтайлы тәсілдерді табуға әкелді.

Технологиялық инновациялар біздің зерттеуімізде де маңызды рөл атқарды, бұл қатысатын оқу ортасын құрудың бірегей мүмкіндіктерін қамтамасыз етті. Виртуалды зертханалар мен онлайн ресурстар артта қалған оқушыларға физика тұжырымдамаларын елестетуге және тәжірибе жасауға мүмкіндік беретін қуатты құралға айналды, бұл тақырыпты тереңірек түсінуге және қызықтыруға ықпал етті.

Біздің зерттеуіміздің маңызды аспектісі дәстүрлі оқу процесіне тиімді қосымша ретінде сыныптан тыс жұмыстарға шолу болды. Оқу клубтары, олимпиадалар мен практикалық сабақтар теориялық білімді практикада қолдану үшін қосымша алаңдар құрды, бұл материалды түсінуді тереңдетіп қана қоймай, зерттелетін пәнге деген қызығушылықты арттырды.

Біздің зерттеу нәтижелеріміз артта қалған оқушылардың оқу процесіне балама әдістердің оң әсерін анық көрсетеді. Тәжірибелер көрсеткендей, бұл әдістер материалды тереңірек игеруге ықпал етіп қана қоймай, тақырыпқа деген қызығушылық деңгейін арттырады. Оқушылардың үлгеріміне шолу бұл суретті толықтырып, дәстүрлі оқыту әдістерімен салыстырғанда нәтижелердің жақсарғанын атап өтті.

Сондай-ақ, оқушылардың оқу процесінің табысы мен тиімділігіне тікелей әсер ететін мотивация деңгейін арттыру маңызды болды. Зерттеуге қатысқан мұғалімдер балама әдістердің практикалық қолданылуын ғана емес, сонымен қатар олардың оқу процесінің жалпы құрылымына интеграциялануының жеңілдігін растады.

Қорытындылай келе, біздің зерттеу нәтижелері физика және сыныптан тыс сабақтарды өткізу бойынша артта қалған оқушылармен жұмыста балама әдістерді қолдану үшін құнды базаны ұсынады. Қазіргі білім берудегі инновациялық тәсілдердің маңыздылығы ғана емес, сонымен қатар олардың барлық оқушылар үшін оқуды қолжетімді, қызықты және табысты ету қабілеті де атап өтіледі. Біздің нәтижелер әртүрлі оқушыларды қолдауға және олардың физика саласындағы әлеуетін дамытуға бағытталған білім беру жүйесіне практикалық өзгерістерді кеңінен талқылау және енгізу үшін бастапқы нүкте бола алады.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. <https://cyberleninka.ru/article/n/istoricheskie-predposylki-vozniknoveniya-alternativnogo-obrazovaniya> (дата обращения 14.11.22).
2. Воробьева М.В., Петухова Д.И. Современное альтернативное обучение детей в зарубежных школах // сборник материалов научно практической конференции «педагогическое мастерство и современные педагогические технологии». Барнаул, 2017. – б. 115-127.
3. Каптерев П.Ф. История русской педагогики. – спб.: издание О. Богдановой, 1909. – 540 б.
4. Касимова Р.Ш. Альтернативная образовательная система сарберри взри скул. – казань: тггпу, 2011. – 52 б.
5. https://dspace.kpfu.ru/xmlui/bitstream/handle/net/32842/monografiya__gilyazova_.pdf?sequence=-1. (дата обращения: 15.11.2022).
6. Блинов А. Интерактивные методы в образовательном процессе. – м.: научная библиотека, 2015. – 262 б.
7. <https://dlib.rsl.ru> (дата обращения 14.11.22).
8. Припутнев А.С., Нестерова И.Н. Особенности альтернативного образования (на примере практик свободных школ). // известия вгпу. – 2019 г. – № 2 (283). – б. 16-20.
9. Заболотная О.А. Альтернативное образование: постмодернистский контекст // вектор науки тгу. – 2010. – № 2(2). – б. 48.
10. Сыпченко Е.А. Инновационные педагогические технологии. Метод проектов в доу. – м.: детство-пресс, 2013. – 278 б.
11. Петрова Л.И. Как перестать ошибаться в воспитании детей: самые распространенные педагогические ошибки и методы борьбы с ними: моногр. – м.: феникс, 2018. – 357 б.
12. Волков Д.К. Метод обучения знаниям и технологическим умениям "сразу и на всю жизнь". – москва: огни, 2013. – 631 б.
13. Андриади И.П. Кейс-метод в педагогическом образовании. Теория и технология реализации. Тематический сборник кейсов. – м.: московский психолого-социальный университет (мпсу), 2014. – 353 б.

REFERENCES

1. <https://cyberleninka.ru/article/n/istoricheskie-predposylki-vozniknoveniya-alternativnogo-obrazovaniya> (data obrasheniia 14.11.22).
2. Vorobeva M.V., Petýhova D.I. Sovremennoe alternativnoe obýchenie detei v zarýbejnyh shkolah // sbornik materialov naýchno prakticheskoi konferentsii «pedagogicheskoe masterstvo i sovremennye pedagogicheskie tehnologii». Barnaýl, 2017. – b. 115-127.
3. Kapterev P.F. Istoriia rýsskoi pedagogiki. – spb.: izdanie O. Bogdanovoi, 1909. – 540 b.
4. Kasimova R.Sh. Alternativnaia obrazovatelnaia sistema sarberri veri skýl. – kazan: tggpý, 2011. – 52 b.
5. https://dspace.kpfu.ru/xmlui/bitstream/handle/net/32842/monografiya__gilyazova_.pdf?sequence=-1. (data obraeniia: 15.11.2022).
6. Blinov A. Interaktivnye metody v obrazovatelnom protsesse. – m.: naýchnaia biblioteka, 2015. – 262 b.
7. <https://dlib.rsl.ru> (data obrasheniya 14.11.22).
8. Pripýtnev A.S., Nesterova I.N. Osobennosti alternativnogoobrazovaniia (na primere praktiki svobodnyh shkol). // izvestiia vgpý. – 2019 g. – № 2 (283). – b. 16-20.
9. Zabolotnaia O.A. Alternativnoe obrazovanie: postmodernistskii kontekst // vektor naýki tgý. – 2010. – № 2(2). – b. 48.
10. Sypchenko E.A. Innovatsionnye pedagogicheskie tehnologii. Metod proektov v doý. – m.: detstvo-press, 2013. – 278 b.
11. Petrova L.I. Kak perestat oshibatsia v vospitanii detei: samye rasprostranennye pedagogicheskie oshibki i metody borby s nimi: monogr. – m.: feniks, 2018. – 357 b.
12. Volkov D.K. Metod obýcheniia znaniiam i tehnologicheskim ýmeniam "srazý i na vsiý jizn". – moskva: ogni, 2013. – 631 b.
13. Andriadi I.P. Keis-metod v pedagogicheskom obrazovanii. Teoriia i tehnologiia realizatsii. Tematicheskii sbornik keisov. – m.: moskovskii psihologo-sotsialnyi ýniversitet (mpsý), 2014. – 353 b.